

**Türkiye Cümhuriyetile Yugoslavya Hükûmeti arasında akte-
dilen afyon itilâfnamesinin tasdiki hakkında 1/591 numaralı
kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisat encümenleri
mazbataları**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı 6/883

1-IV-933

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Yugoslavya Hükûmeti arasında aktedilen afyon itilâfnamesinin tasdiki hakkında İktisat Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 29-III- 933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanu lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Afyon mürekkebatı ticaretinin beynelmilel sahada azamî takyidata tâbi tutulması hakkında gerek Avrupa ve gerek Amerikada tecelli eden cereyan ve temayüller ve aktedilmiş ve edilecek mukaveleler dolayisile afyon ticaret ve hatta ziraatinin mazbut kaideler altına alınması zarurî görülmektedir.

Mustahzaratı tıbbiye ve kimyeviye imalinde afyon maddei iptidaiye olarak kullanan memleketlerin fabrikaları sıkı bir anlaşma halinde çalışmakta olmalarından afyon ticaretinin kuvvetli ve muntazam teşkilâtla idare edilmesine lüzum vardır. İstihsal şartlarının ağırlaşması ve fazla istihsal edilmemesine rağmen afyon fiatlarının nisbetsiz olarak sükutu, mahreç piyasalarının mahdut bir kaç elde temerküz etmiş olmasından ve fiatları piyasa ihtiyaçlarının icap ettirdiği seviyede tutacak esaslı teşkilâtın mefkudiyetinden ileri gelmektedir.

Afyon arz ve talebinde makul ve her iki memleketin afyon iktisadiyatına uygun bir muvazenenin tesisi için müstahzaratı tıbbiye imaline en elverişli afyon istihsal eden Türkiye Yugoslavyanın mahdut alıcılara karşı müştereken hareket ederek müttehit bir cephe almaları faydalı görülmesine binaen Yugoslavya ile bilmüzakere merbut esaslar dairesinde bir mukavele tesbit ve parafe edilmiştir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Karar № 15
Esas № 1/591

16-IV-933

Yüksek Reisliğe

Afyon arz ve talebinde makul ve her iki memleketin afyon istihsal ve ihracatına uygun bir muvazene tesis ve temini için Türkiye ve Yuğoslavya arasında aktedilen afyon itilâfnamesi encümenimizce tetkik edilmiştir.

Bu itilâfnamenin harici siyaset ve münasebatımıza uygun olduğu görülmüş olduğundan aynen kabulüne karar verilmiştir.

Ha. En. Re.	M. M.	Aza	Aza	Aza
Siirt	Sıvas	İstanbul	Kocaeli	İzmir
<i>Mahmut</i>	<i>Necmettin</i>	<i>Salah Cimcoz</i>	<i>İ. Süreyya</i>	<i>Halil</i>

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Karar No. 38
Esas No. 1/591

31-V-1933

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Yuğoslavya arasında afyon ihracına müteallik olarak aktedilen itilâfnamenin tasdikına dair kanun lâyihası Hariciye encümeni mazbatasile birlikte encümenimize havale edilmekle tetkik ve müzakere olundu.

İtilâfname hükümleri başlıca afyon yetiştirici ve satıcısı olan iki memleketin iktisadi menfaatlerini korumak üzere beraber çalışmalarını ve uyuşturucu maddeler kaçakçılığına karşı birlikte mücadele etmelerini temine matuf görülmüş ve yeni teşkil editmekte olan uyuşturucu maddeler inhisar idaresinin faaliyeti ile telif edilebilecek mahiyette bulunmuş olduğundan esas itibarile Büyük Meclisin kabul ve tasdikına şayan addedildi.

Kanun lâyihasında yazıya ait bazı değişikliklerden başka kanun neşri tarihinden muteber olacağına dair bir madde ilâve edilmiş ve bu suretle hazırlanan lâyihanın Umumi Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdimine karar verilmiştir.

İk. En. Reisi	M. M.	Aza	Aza	Aza	Aza
Edirne	Şebinkarahisar	Afyonkarahisar	Mardin	İstanbul	Zonguldak
<i>Şakir</i>		<i>Ak Os. O. İzzet</i>	<i>Ali Rıza</i>	<i>M. Yaşar</i>	<i>Ragıp</i>
Aza	Aza	Aza			
İzmir	Kastamonu	Ankara			
<i>M. Sadettin</i>	<i>Tahsin</i>	<i>Eşref</i>			

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Türkiye ile Yugoslavya Hükûmeti arasında
aktedilen afyon itilâfnamesinin tasdikına
dair kanun lâiyhası*

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Yugoslavya Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında Ankarada 14-IV-932 de imza edilmiş afyon itilâfnamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

29-III-933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
	<i>Dr. T. Rüşti</i>	<i>M. Abdülhalık</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Dr. Reşit Galip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Afyon ihracatı hakkında Türkiye ve Yugoslavya
Hükûmetleri arasında imzalanan itilâfnamenin
tasdikına dair kanun lâiyhası*

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Yugoslavya Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında 14 nisan 1932 tarihinde Ankarada imzalanmış olan afyon ihracı itilâfnamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

AFYON İHRACATINA MÜTEALLİK TÜRK - YUGOSLAV İTİLÂFNAMESİ

Bir taraftan Türkiye,
Diğer taraftan Yugoslavya.

Afyon meselesinin beynelmilel nizam altına alınması üzerine, Afyonlu maddeler imaline mahsus ham maddenin başlıca satıcısı olan kendi memleketlerinde de müteakabilen afyon istihsal ve ihracatının işbu beynelmilel nizama intibakı lüzumunu nazarı itibare alarak;

Bu sahadaki samimî teşriki mesailerinin, memleketlerinin, karşılıklı meşru menfaatlerini vikaie etmekle beraber, uyuşturucu maddeler suiistimaline karşı beynelmilel hareketi kolaylaştırmağa müsait olacağı kanaatle,

Bu hususta bir itilâf aktine karar vermişler ve bu maksatla murahhasları olmak üzere, Türkiye Reisicumhuru Hazretleri,

İktisat vekili, Burdur mebusu Mustafa Şeref Beyefendi, Haşmetlü Yugoslavya Kıralı Hazretleri,

Yugoslavya maslahatgüzarı vekili Milan Yovanovitch Cenaplarını, tayin eylemişlerdir.

Müşarileyhim salâhiyetnamelerini yekdiğerine tevdi edip bunları usulüne muvafık ve muteber bulduktan sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

I - İhracat teşkilâtı

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her biri kendi topraklarında ham afyon ihraç etmek inhisarı hakkına malik bir müessese vücade getirmeği taahhüt eder

İşbu itilâfnamede, bu müesseseler müteakabilen (Türk müessesesi ve Yugoslav müessesesi, birlikte olursa, millî müesseseler) diye zikredilecektir.

Madde — 2

İşbu millî müesseseler memlekette mevcut afyonu ele geçirebilecek ve bu itilâfnamenin istihdaf eylediği teslimatı salâhiyetle yapabilecek bir şekilde teşkil edilecektir. Bu müesseselerin faaliyeti salâhiyettar Devlet makamâtı tarafından murakabe edilecektir.

Madde — 3

Her ham afyon mersulesile beraber salâhiyettar murakabe makamâtı tarafından ısdar olunacak bir ihracat vesikası bulunmalıdır.

Gümrük muamelâtına mübaşeret etmek için gümrük idareleri mezkûr vesikanın ibrazını talebedeceklerdir.

II - Satış bürosu

Madde — 4

Millî müesseseler, memaliki ecnebiyede ham afyon teklif ve satışlarının kâffesini, nam ve hesaplara yapacak müşterek bir teşkilât vücade getireceklerdir.

İşbu itilâfnamenin hilâfını terviç eden sarih ahkâmı müstesna, millî müesseseler müşterek teşekkülün emri olmadıkça harice ne doğrudan doğruya bir ham afyon satışı yapabilecekler ne de afyon irsalâtında bulunabileceklerdir.

Bu müşterek teşekkül « Afyon merkez bürosu » tesmiye olunacaktır.

«Afyon merkez bürosu» nun idare merkezi İstanbulda olacaktır.

Madde — 5

Merkez bürosu, Türk müessesesinin iki, ve Yuğoslav müessesesinin bir murahhas azasından mürekkep bir komite tarafından idare edilecektir. İşbu komitenin emrinde işlerin hüsnü idaresine muktazi teknisyenler bulunacaktır.

Heyeti idare azalarından her birinin bir muavini olacaktır. Bu muavinler (nizamnamenin heyeti idare azalarına bahşettiği salâhiyeti) ancak muavini oldukları, heyeti idare azasının gaybubetinde haiz olacaklardır.

Madde — 6

Merkez bürosunun masarifi verilecek tahsisatlarla bilitilâf tesbit ve iki millî müessese tarafından Merkez bürosuna temin edilecektir.

Tahsisatların yüzde 74 ü Türk müessesesine ve yüzde 26 sı Yuğoslav müessesesine isabet etmek üzere millî müesseseler tarafından üç aylık taksitlerle temin olunacaktır. İşbu nisbetlere te kabul eden mebalîğ, ait olduğu üç aylık devre başlamazdan evvel bilitilâf seçilecek bir bankaya tevdi olunacaktır.

Madde — 7

Merkez bürosunun teşkilâtına ve bu teşkilâtın işlemesine mütedair ahkâm, millî müesseseler aralarında anlaşarak tanzim edecekleri nizamname ile tesbit edilecektir.

Merkez bürosunun nizamnamesi Cümhuriyet kanunlarına tevfikân tescil edilecektir.

III - Afyon hisseleri

Madde — 8

İşbu itilâfnamenin hilâfını terviğ eden sarîh ahkâm müstesna, gerek Türk, gerekse Yuğoslav müessesesi tarafından ve merkez bürosunun emrile alıcıya yapılacak her afyon teslimatında, her iki millî müessesenin afyonunu satan, merkez bürosu at ve itibar olunacaktır.

Millî müesseseler, Merkez bürosu tarafından yapılan afyon arzlarında, umum afyon miktarının yüzde 77.5 şî Türk ve yüzde 22.5 şî de Yuğoslav müessesesine isabet etmek üzere hissei iştirakleri olacaktır. Merkez bürosu her üç ayda bir işbu devreye tahsis edilen müşterek miktarı satışa çıkaracaktır. Merkez bürosu kararlaştırılan üç aylık müddet zarfında her iki müessesenin de hisselerini elden çıkarmağa çalışacaktır. Gerek Türk müessesesi gerek Yuğoslav müessesesi tarafından yapılan her teslimattan elde edilen hasılat, Merkez bürosu tarafından yüzde 74 ü Türk ve yüzde 26 sı Yuğoslav müessesesinin olmak üzere bilâteahhur ve bilâ tevkifat iki millî müessese arasında taksim edilecektir. İşbu mebalîğin havalesi bilitilâf tayin olunacak şerait dahilinde ve inhiyap olunacak bir banka marifetile Merkez bürosu tarafından temin edilecektir.

Yukarıdaki ham afyon hissei musibeleri, üç aylık devrelerin nihayetinde işbu itilâfname ile tesbit edilen satış hasılatının tevezzüü nisbetine bilfiil tekabül etmediği takdirde, Yüksek Âkit taraflar işbu hissei musibeler nisbetini tashih etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 9

Millî müesseseler ellerinde mevcut afyon miktarına ve nevi nünunelerine müteallik bilcümle malûmatı Merkez bürosuna vermek mecburiyetindedirler.

Merkez bürosu her üç aylık devre zarfında satabileceği miktarları evvelden tesbit ve her lâhza emrine amade bulundurmaları iktiza eden iki tarafa ait afyon miktarları rakamlarını millî müesseselere bildirecektir.

Millî müesseseler, böylece tesbit edilen ve Merkez bürosunun emri üzerine teslim etmeleri lâzımgelen üç aylık afyon hisselerini hazır bulundurmak mecburiyetindedirler.

Afyon mubayaa talepleri üçer aylık müsterek yekûnu tecavüz ederse, bu talep fazlası, evvelki madde mucibince millî müesseseler beyninde taksim edilecektir.

İki millî müesseseden biri Merkez bürosu tarafından verilen siparişleri yerine getiremeyecek bir vaziyette ise hissesine tekabül eden kısım Merkez bürosu tarafından diğer müesseseye devrolunacak ve bu takdirde siparişi kendi hissesine ilâveten icra etmiş olan müessese mütemmim teslimatının mukabil kıymetini bilâ tevkiyat tahsil edecektir.

Afyon teslimatında iki millî müesseseden birinin ihmali neticesi olarak her hangi bir zarar ve ziyan tahaddüs ederse, hesabatın rüyeti anında bu zarar ve ziyan munhasıran suçlu millî müesseseye tahmil olunacaktır.

Madde — 10

Bu itilâfname, iki millî müesseseden birinin hissesi tamamen satıldığı halde, diğerininki kısmen veya tamamen satılmamış olduğu bir zamanda hitâm bulursa, hissesi satılmayan bu millî müessese, diğer müesseseye işbu itilâfnamenin 8 inci maddesi hükümlerine tevfiakan satılan hissesine tekabül eden kısmını vermeğe mecburdur.

Yukarıki taahhüdü teyiden Âkit taraflardan her biri, bu itilâfname ahkâmı dairesinde emtia-nın tasfiyesine bir teminat olarak, diğer tarafın hissesi bedelinden katettiği mebalîğ için, bu itilâfnamenin feshi tarihinde bir banka kefaleti vermeği taahhüt eder.

Madde — 11

Merkez bürosu, Yüksek Âkit tarafların müstahsillerini kâfi derecede tatmin edecek fiatları temin hususunda bir itilâf tesbit edilecek bir siyaset takip edilecektir.

Madde — 12

Merkez bürosu, Yüksek Âkit tarafların tasvibi kaydı ihtiyatisile, afyon arz ve taleplerinin tanzimi ve ham afyon fiatlarının istikrarını temin sadedinde, afyon istihsal eden diğer memleketlerin mümasil teşkilâtı veyahut afyon mübayaacıları teşkilâtları ile itilâflar aktedebilecektir. Bu itilâfnamenin müddetini müteceviz bir şümüllü olan mukaveleler, Yüksek Âkit tarafları taahhüt altına alamaz.

IV - İçilecek afyon

Madde — 13

Millî müesseseler içilecek afyon hususunda serbestilerini muhafaza ederler. Bununla beraber afyon istimalinin memnu olmadığı memleketlerdeki satışlarını bu memleketlerin şeraiti kanuniyesine tevfiakan icra etmeyi taahhüt ederler.

V - Afyonlu maddeler

Madde — 14

Yüksek Âkit taraflar afyonlu maddeler ihracını ancak, ithalâtçı memleketlerin şeraiti kanuniyesine tevfiakan icra etmeyi taahhüt ederler. Bu maddelerin kaçakçılığını men ve ihracatını murakabe etmek için müessir tedbir ittihaz edeceklerdir.

VI - Umumî hükümler

Madde — 15

Yüksek Âkit taraflar, bu itilâfname ahkâmına muhalif olarak icra edilen ham afyon ve afyonlu maddeler ihracatının kâffesini kaçakçılık addederler. Yüksek Âkit taraflar bu kabîl

ceraimi takip edebilmek üzere kanunlarında lâzımgelen tadilatı icra etmeyi taahhüt ederler. Yüksek Âkit taraflar bilcümle ham afyon ve afyonlu maddeler kaçakçılığı vekayiine dair zabıtları teati edeceklerdir.

Kezalik ham afyon ve afyonlu maddeler ticaretine müteallik bilûmum kavanin, nizamat ve kararların metinlerini de teati edeceklerdir.

Madde — 16

Yüksek Âkit taraflar beynelmilel sahada afyon meselesinin nizam altına alınmasında samimiyetle teşriki mesai edeceklerdir. Kezalik müstakbel afyon istihsali ve afyonlu maddeler imali hususunda takip olunacak siyaseti de takarrür ettireceklerdir.

Madde — 17

Bu itilâfnamenin tefsir ve tatbikına müteallik itilâflar hakem usulile halledilecektir.

Madde — 18

Bu itilâfname tasdik edilecektir. Tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra mevki meriyete geçecektir. Bir sene müddetle muteber ve Yüksek Âkitlerden biri tarafından feshedilmedikçe zımnem teedit suretile temdit edilmiş olacaktır. Feshi halinde bu itilâfname, feshini tebliğ eden ihbardan üç ay sonra hitam bulacaktır.

Yukarıda vazolunan ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar bu itilâfnameyi imzalamışlar ve mühürlerle mühürlemişlerdir.

Ankarada 14 nisan 1932 bin dokuz yüz otuz iki de iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

